

Євгеній БОРОДІН

*д.і.н., професор,
в.о. директора Навчально-наукового
інституту державного управління,
НТУ «Дніпровська політехніка»*

Анна ОСТРІКОВА

*аспірантка НТУ «Дніпровська політехніка»,
спеціалістка з молодіжних програм,
ПРООН в Україні, напрямок «Демократичне врядування»*

РОЗВИТОК МОЛОДІЖНОЇ РОБОТИ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ ЯК НАПРЯМОК ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Останній період модернізації молодіжного політики в Україні характеризується приверненням уваги до проблематики молодіжної роботи. Можна констатувати, що відбувається процес визнання та відповідного закріплення у різних формах вже фактично наявного багато років інструменту молодіжної політики, який певний час не отримав свого належного визначення в нормативно-правових актах України.

Молодіжна робота належить до таких явищ, які є формою інвестування в людський капітал територіальної громади, спрямованою у майбутнє. Одночасно з цим результати молодіжної роботи можна простежити вже на поточному етапі. Від місцевої влади багато в чому залежить стан справ у молодіжній сфері [1] Основний обсяг молодіжної роботи здійснюється саме на місцевому рівні, але необхідні для цього умови створюються саме завдяки діяльності держави, певним заходам державної молодіжної політики.

Аналіз досвіду України останнього часу дозволяє визначити такі аспекти діяльності держави стосовно сприяння розвитку молодіжної роботи в територіальних громадах: запровадження нових нормативно-правових актів; проведення навчання молодіжних працівників, що працюють на місцях; надання відповідного методичного супроводу; налагодження обміну «кращими практиками» на національному та міжнародному рівнях; сприяння, інформування та консультування місцевих інституцій, що здійснюють молодіжну роботу щодо отримання ресурсної допомоги від національних, зарубіжних та міжнародних партнерів тощо.

Ухвалення Закону України «Про основні засади молодіжної політики» (27 квітня 2021 р.) вперше забезпечило появу поняття «молодіжна робота». У такий спосіб набула свого визначення багатовимірною діяльністю представників муніципального та громадського секторів, що здійснювалася та продовжує здійснюватися в територіальних громадах. Інноваційним для місцевих рад стало визначення поняття «молодіжна інфраструктура», яке в контексті територіальних громад означає «будівлі, споруди, молодіжні простори, інші приміщення, земельні ділянки, що використовуються органами місцевого самоврядування, суб'єктами молодіжної роботи для реалізації молодіжної політики та/або для здійснення молодіжної роботи» [4].

Великого значення для формування розуміння змісту та використання складових молодіжної роботи в територіальних громадах набули запроваджені в новому молодіжному законі поняття «молодіжний центр», «молодіжний працівник», «суб'єкти молодіжної роботи», «молодіжний простір» та інші. Було визначено такий елемент мережі молодіжних центрів як місцеві молодіжні центри, які названо «установами, організаціями, підприємствами, що утворюються органами місцевого самоврядування і належать до сфери їх управління».

Важливим нововведенням, викликаним ухваленням нового молодіжного закону, стало закріплення в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» нових власних (самоврядних) повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад питань щодо управління молодіжними центрами територіальних громад, підтримки інших молодіжних центрів, молодіжних та дитячих громадських організацій для створення молодіжних центрів та молодіжних просторів [3].

Дієвим засобом підтримки процесу створення молодіжних центрів територіальних громад як осередків молодіжної роботи стала постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження типових положень про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі» (20 грудня 2017 р.). Випереджаючи процес оновлення молодіжного законодавства, уряд надав органам місцевого самоврядування базового рівня актуальний публічно-управлінський інструмент, який дозволив прискорити роботу з формування інфраструктури молодіжної роботи в територіальних громадах [2].

Кабінет Міністрів України (20 березня 2019 р.) розв'язав питання про оплату праці працівників комунальних молодіжних центрів на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери, що стало підґрунтям для залучення до роботи на професійній основі молодіжних працівників в територіальних громадах [5].

Створення у складі мережі молодіжних центрів Всеукраїнського молодіжного центру та регіональних центрів забезпечило ще один канал підтримки молодіжної роботи в територіальних громадах. До основних завдань Всеукраїнського молодіжного центру було віднесено: сприяння створенню та розвитку центрів в Україні; здійснення організаційно-правового, методичного та інформаційного забезпечення діяльності центрів; вивчення, проведення аналізу та впровадження на всеукраїнському рівні кращих міжнародних практик, інноваційних форм і методів роботи з молоддю та підвищення рівня якості роботи центрів; організація процесу присудження Національного знаку якості для молодіжних центрів та здійснення моніторингу за якістю діяльності центрів відповідно до процедури та критеріїв якості. На допомогу територіальним громадам спрямовано наступні завдання регіональних центрів: сприяння створенню та розвитку місцевих центрів на території регіону; сприяння участі місцевих центрів у виконанні загальнодержавних та інших програм з питань молодіжної політики; здійснення організаційно-правового, методичного та інформаційного забезпечення діяльності місцевих центрів; проведення навчальних семінарів для працівників місцевих центрів; здійснення інформаційно-просвітницької роботи серед місцевих центрів, формальних і неформальних структур молодіжного громадянського суспільства та молоді регіону [2].

Актуальні для територіальних громад питання навчання молодіжних працівників, обміну досвідом молодіжної роботи було вирішено Міністерством молоді та спорту України шляхом затвердження «Порядку реалізації Програми «Молодіжний працівник» (19 вересня 2018 р.), яка реалізується шляхом організації і проведення тренінгів базового, спеціалізованого рівнів, тренінгів для тренерів, конкурсу кращих практик молодіжної роботи в Україні, Всеукраїнського форуму молодіжних працівників і працівниць, обмінів молоддю, а також її стажування та інших заходів. Необхідно зазначити, що завдяки співпраці молодіжного міністерства з Програмою Розвитку ООН в Україні навчання молодіжних працівників за програмою «Молодіжний працівник» розпочалося ще в 2014 р., що сприяло покращенню розуміння змісту та підвищенню якості молодіжної роботи, зокрема, на місцевому рівні. Реалізація програми «Молодіжний працівник» привела до започаткування у 2017 р. щорічних форумів молодіжних працівників і працівниць, конкурсу найкращих практик молодіжної роботи та програми обмінів для молодіжних працівників, в яких було забезпечено широке залучення представників територіальних громад. За участі місцевих молодіжних працівників було створено Асоціацію молодіжних центрів України та Асоціацію молодіжних працівників України.

Отже, сприяння розвитку молодіжної роботи в територіальних громадах стало важливим напрямком реалізації державної молодіжної політики, що знайшло своє втілення в ухваленні на національному рівні відповідних документів та здійснення органами державної влади заходів щодо надання правової, методичної, консультативної, організаційної, фінансової та інших форм допомоги органам місцевого самоврядування базового рівня в молодіжній сфері. В сучасних умовах існує потреба у пошуку відповідей на нові виклики, що виникають у сфері молодіжної роботи на місцях.

Список використаних джерел

1. Бородін Є., Острікова А. Сучасні механізми формування молодіжних структур в органах місцевого самоврядування територіальних громад. *Аспекти публічного управління*. 2021. № 6. С. 5 – 12.
2. Про затвердження типових положень про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі : постанова Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 р. № 1014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1014-2017-п#Text>
3. Про місцеве самоврядування : закон України 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Про основні засади молодіжної політики : закон України від 27 квітня 2021 р. № 1414-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text>
5. Про утворення державної установи «Всеукраїнський молодіжний центр» та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України : постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2019 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2019-%D0%BF#Text>

Отримано редакційною колегією: 21.02.2022.